

Вагапов

**Самоучитель для русских по-татарски и для
татар по-русски**

**Москва
«Книга по Требованию»**

УДК 93
ББК 63.3
В12

В12 **Вагапов**
Самоучитель для русских по-татарски и для татар по-русски / Вагапов – М.: Книга по Требованию, 2023. – 60 с.

ISBN 978-5-518-10852-3

ISBN 978-5-518-10852-3

© Издание на русском языке, оформление
«УОУО Media», 2023
© Издание на русском языке, оцифровка,
«Книга по Требованию», 2023

Эта книга является репринтом оригинала, который мы создали специально для Вас, используя запатентованные технологии производства репринтных книг и печати по требованию.

Сначала мы отсканировали каждую страницу оригинала этой редкой книги на профессиональном оборудовании. Затем с помощью специально разработанных программ мы произвели очистку изображения от пятен, клякс, перегибов и попытались отбелить и выровнять каждую страницу книги. К сожалению, некоторые страницы нельзя вернуть в изначальное состояние, и если их было трудно читать в оригинале, то даже при цифровой реставрации их невозможно улучшить.

Разумеется, автоматизированная программная обработка репринтных книг – не самое лучшее решение для восстановления текста в его первоизданном виде, однако, наша цель – вернуть читателю точную копию книги, которой может быть несколько веков.

Поэтому мы предупреждаем о возможных погрешностях восстановленного репринтного издания. В издании могут отсутствовать одна или несколько страниц текста, могут встретиться невыводимые пятна и кляксы, надписи на полях или подчеркивания в тексте, нечитаемые фрагменты текста или загибы страниц. Покупать или не покупать подобные издания – решать Вам, мы же делаем все возможное, чтобы редкие и ценные книги, еще недавно утраченные и несправедливо забытые, вновь стали доступными для всех читателей.

СУЙЛАШУ ТЯРКАСИ.

سوېلاشو طرېقىسى اصېوصوب رازغاۋار يۋات

Плодь	<i>Джамытв.</i>	Фига	- <i>Энджирь.</i>	Нѣжи	<i>Кюшки.</i>
اپلود	جيمش	فيغه	انجير	نهژنى	كوشكى
Яблоко	<i>Алма.</i>	Фяникъ	<i>Хурма.</i>	Есть	<i>Бар.</i>
يابلاقه	آلا	فېنيق	خرما	يېست	بار
Груша	<i>Армуд.</i>	Миндаль	<i>Бадля.</i>	Есть-ли	<i>Барму.</i>
هروشه	آرمود	مېندال	بادم	يېستلى	بارمو
Персикъ	<i>Шафталу.</i>	Слива	<i>Юрюк.</i>	Нѣтъ	<i>Джукъ.</i>
پېرسىك	شفتالو	اصلوا	اورك	نېت	جوق
Абрикосъ	<i>Кисимъ.</i>	Оранжея	<i>Лимунлыкъ.</i>	Нѣтъ-ли	<i>Джукму.</i>
آبريقوس	قسيم	آرانژيريه	ليمونلىق	نېتلى	جوقمو

У-меня есть кисть винограда *Мянуь барь-сабакъ улюмуь барь.*
 او مېنه - يېست - كېست - ۋېناغرادو
 منوم بر صباق اوزم بار

Есть-ли у-тебя съезая шелкописа *Сяныь умуриань нѣтъ-ли-джелимыь барму.*
 يېستلى - اونىبېه - اصېلايا - شېلفоуьитса
 سنك اولكور كان طوط جېلاكونك بارمو

У-него нѣтъ хо шихъ померанцевъ *Аныь лхиь нуртукаллары джукъ.*
 اونىغه - نېت - خاروشېخ - پاميرانسوۋ
 آنتك ياخشى پورتقاللارى جوق

Нѣтъ-ли у-нея лепопортивагося анюпа *Аныь булумагань лимун джукму.*
 نېتلى - اونىبېه - نېпапартѣушагосе - лимона
 آنتك بوزولмаган лимонى جوقمو

У-насъ есть вкусный князьникъ *Бызынь тям.ли мянмаллыь барь.*
 اوناص - يېست - ауқовنى - кизилнѣкъ
 بزتك تىلى مشله بز بار

Есть-ли у-насъ мясистый черносливъ *Бызынь итляь кара-джимунуь барму.*
 يېستلى - اوناص - мياسисты - چېرنوصلېۋ
 بزتك ايتلاس قارا جېموشبز بارمو

У-насъ нѣтъ непоплоговаго анельсина *Сызынь чир-банламагань афмунуь барь джукъ.*
 ауۋاص - نېت - نېпаһнѣлуۋаго - آيتлېسина
 سزتك چېرى باشламаغان افليسونكز جوق

Нѣтъ-ли у-насъ сооистаго арбуза *Сызынь сун-кублю карбузыныь барь джукму.*
 نېتلى - ауۋاص - صاچистаго - Арбуза
 سزتك صوبى كوبلو قار بوزنكز جوقمو

У-нихъ нѣтъ душистой дыни *Анларныь хумь-исли каулар джукъ.*
 اونىخ - نېت - دوشистай - دىنى
 Анларнك خوش اېسلى قاونلارى جوق

Ананасъ есть пѣжрый, душистый и сладкій плодъ *Ананасъ бэръ-кушки, тямли-исли татли джамуидыръ.*
 آناناس برکوشکی تملی ایسلی هم طاتلی *میشدر*
 آی - دوشیستی - نیژنی - یست - *آصلادکی - اپلود*

IV

Садъ صاد	<i>Аичь-бакчаси.</i> آغاچ багچаси	Смородина асвародина	<i>Карлымань.</i> қарлыман	Варенье ўариньне	<i>Кайнатма.</i> қайнатме
Пшѣтъ ансўит	<i>Чачякъ.</i> چаچкъ	Вшнѣя ўишнѣ	<i>Чя.</i> чя	Постыла павсылла	<i>Какъ.</i> қакъ
Калина қалина	<i>Балань.</i> балан	Рябина риябина	<i>Мыляив.</i> мыляив	Ягода ягודה	<i>Джиллякъ.</i> джиллякъ
Черёмуха чиримуха	<i>Шурмуртъ.</i> шумурта	Орѣхъ орыхъ	<i>Чиклаукъ.</i> чиклаукъ	Костяника қастаника	<i>Бурлюиань.</i> бурлюиань

Можжевельныя ягоды пригодны на лекарство. *Артымъ джилли даруи джаридуръ.*

Арпшъ жилакы дароге жаридер *нарзъиўилоўия*
 ناليقارستؤو *ياغودي - پرىغودنى -*

Надо с *крыжовника варенье* *Яшилъ-джилляданъ кайнатма кайнатур*
 кирякъ.

ياшил جىلاكدىن قايئاتمه قايئاتورغه كىرك *ناده - اصواريت - ايزقرىژوۋنيقه - ۋارينبه*

Лѣсная малина вкуснѣ садовой

*Урманъ кура-джилли багча кура-джилля-
 тунданъ тямлюрякъ.*

اورمان قوراجىلاكى باغچقوراجىلاكوندن غلىراك *ليصايه - مالينا - اۋقوسنيه - صادوۋوي*

Земляника не съѣсть, когда время отойдетъ. *Вакти уткачь каинъ - джилли пычми-
 дуръ*

وقتى اوتكاج قايىن جىلاكى پشميدر *زىلانیکا - نه سپيت - قاغدا - ۋرجه - آنايدىط*

Пойдите брать червягу

Ацданъ зъ каръ-джиллякъ джяляра бараикъ.

پايدىتمه - برات - چىرنىكو

آبداتكز قارا جىلاك جىازغه بارايق

Клюквенный морсъ пріятно пить

Мукъ-джилли суминъ ичеря кумылли.

موك جىلاكىنىنگ صوين اىچاركا كوكلى *كلبوكوۋىنىنى - مورص - اپرىياتنو پىت*

Не-надо-ли вамъ брусники

Наратъ джилли сыля кирякъ туульму.

نىنادولى - ۋام - ابروصىكى

نارا جىلاكى سزكا كىرك توكولو

Вы намъ прннесите еж вики

Сызъ быля каръ-бурлюианъ Китрымыль.

ۋى - نام - اپرىنىسىتمه - پىژوۋىكى

سىز بىزكا قارا بورلوكان كىترىنگىز

Эта клубника очень памята

Бу джиръ-джилли бикъ-изюмля

آتا - اقلوبنيقه - اوچىن - ايزمىياتا

بو جىير جىلاكى بىك ايزولكان

Начнете шолучить орѣхъ

ناچنومنه - شبلوچيت - آرېخي

Чикляуллярни кляпккуллярна бацлалык

چيكلاولكلارني кашккаларка باشлайы

Какой крѣпкій орѣхъ, я не могу перегрызть; —
да онъ свищъ

Ни-турлу нык чикляулк, амь уата алим-
муш; — кари сукур чикляулк — иккан

قاغوى - كرېيكي - آرېخ - يا - نياغو -
پيريفريزط - دا - اون - اصويسج

ني تورلو نف چيكلاولك من آيوانا آلميون
قارا صوفر چيكلاولك ايكان

Овощъ	Багча - джими- ши.	Рѣпа	шалкакъ.	Салатъ	Салатъ.
اوؤوسج	باغچه جيمشى	رېپا	شالكان	صالات	صلاته
Рѣпка	Турма.	Свѣкла	Чушудыръ.	Петрушка	Мафамусь.
رېدقه	تورما	اسؤيغلا	چوكوندور	پيتروشقه	مغلفوس
Чеснокъ	Сарымсакъ.	Морковь	Кичирь.	Щавель	Кузалакъ.
چيسنوق	سارمصاق	ماركوز	كيشر	اسچاويل	قوزغالاق
Лукъ	Сунатъ.	Брюква	Гарякъ.	Укропъ	Дря-ути.
لوق	سوغان	بريوقوا	كلرانكه	اوقراپ	دره اونى
Мята	Бутлукъ.	Зелень	Сябзл.	Шиннатъ	Эспинакъ.
ميانا	بوتلوك	زېلين	سبز	اشينان	اسپناق
Тыква	Кабакъ.	Крапива	Кычытканъ.	Снѣдь	Сярдл
طبغوا	قباق	اقرابيقوا	چييتقان	اصيد	سارده

Огородъ вскопанъ в гряды сдѣланы

Багчани казыбь-бытырубъ туняллярни ку-
тардилеръ.

باغچانى قازوب بيتوروب تونالارنى كونارديلار آغورود - ايسناپان - اى - هر يادى - اصدىلانى

Завтра съ-утра начнемъ сажать въ-огородъ

Иртля артлялуку бакча утырта баг-
ларбуль

ايرتا كا ايرتادانرك باغچه او طرفه باشلار بوز ز اؤطرا - اصوطلا - ناچنيوم - صارات - او آغوروده

Густо насажено, разсадите по-рѣже

Кум утыртылыманъ, сѣраклябъ; утыр-
тымышъ.

قوي او طرفيلونغان سييراكلاب او طرفتكز غوصته - ناصارتينه - رازصادينه - پاريزه

Поставили-ли въ-огородѣ чучело

Багчани карачка кудымышму.

باغچاهه قاراچقه قويدنكرمو باصتاؤيليلى - او آغوروده - چوپيلو

Сегодня подь-вечерокъ падо выполоть ого-
родъ

Бурумъ кичл-таба багчани уталалакъ ки-
ракъ.

بوكون كچكاطابا باغچانى او طالامق كيرك صبغودنه - پادؤمچوروق - نامؤيپالاب - آغورود

Поливали-ли въ-полдень, а то все повянетъ.

Туш-чагында су сиптымышму, джуанисл
бари шингубъ быларъ.

چاغنده صومبيتونكرمو جوغايسه بارى پاليؤاليلى - او پالدين - آنو - اؤسيو - پاؤانبت

Очищайте капустные выски от стержней листьев — *Кабустябашларини лимли джа пракларундан тазарттымыз.*
 ڪوبه — آتسبريخ — آيسچايته — قابوطينى — ژيلقى — آتسبريخ
 ليازرتنكر ليصتفوف

Нынешний год капуста уродилась белая, оладья, тушая, выски большие — *Биле кабуств акы, тлимли, кыкы, башы зур-булубу усты.*
 جيل كابوسته آق غلى نق باش زور بولوب نيشنى — غود — قابوطينا — اوزاديلاس — بيلايه
 وسدى اصلا دقايه — طوغايه — ژيلقى — بالشيه

Наройте для базару картофелю и хрену — *Базарга алуб-барур-чумуц бярянк бэр алыс крэнк казуб-алыныз.*
 از ارغه آلوب بارور اوچون برنگى برلان کران نارويته — ادلابазаро — قارتوفило — ай — خرينو
 ازوب آلنکر

Шафранъ и макъ начали цвѣсти — *Заифранъ алыс макъ чачлык атабашла дилар.*
 زعفران هم مك چاچك آنا باشلابار шафран — ай мак — наچали — атсуисты

Рѣдка ядреная, лукъ горькій, рѣба дряблая, хренъ крѣпкій, щавель кислая, мята вялая, чеснокъ войючь — *Турма тричл, суянк кырку, кувшаклян кань шалкань, утыкыс крэнк, ачы кузалакы шимлян буткык, сасы сарымсак.*
 لورما تريچه صوغان قرفو كوپشلانكان شالغان ريد كه يادر بنايه — لوق هوركى — ريبا درابلايه
 وتكون کران آچى قوزغالات شينكان بوتنوك اخرين افرىپكى — اسپاژيل فيصلايه — ميانا
 ساسى صارصاق ژالايه — چيصنوق ژانبوچ

VI

Бѣда	<i>Ашау.</i>	Кроха	<i>Уалчык.</i>	Голодь	<i>Ачлык.</i>
ييدا	آشاو	اقراخه	والچق	غولود	آچلق
Пища	<i>Аш.</i>	Пирогъ	<i>Букма.</i>	Сытость	<i>Тукмыс.</i>
پيشه	اش	پيروغ	بوكمه	صيطوست	طوقلق
Вкусъ	<i>Тлим.</i>	Пышка	<i>Кобартма.</i>	Обжоръ	<i>Укыты.</i>
اؤقوص	تيم	پيزكى	قبارته	آبزور	اونقط
Хлѣбъ	<i>Икмыс.</i>	Блины	<i>Блим.</i>	Супъ	<i>Уирл.</i>
اخلېب	ايكمك	بلىنى	بلن	سوب	اويره
Булка	<i>Кумляс.</i>	Оладья	<i>Куиляс.</i>	Лапша	<i>Тукмыс.</i>
بولقه	كوماج	آلادى	قويياق	لاپشا	طوقچاچ
Кроуха	<i>Кырмак.</i>	Ватрушка	<i>Дурмак.</i>	Уха	<i>Балык-шулкаси.</i>
اقرابوخه	قىرچق	واطروشقه	دورچق	اوخا	بالق شولپاسى
Ломоть	<i>Тым.</i>	Похлёбка	<i>Шулпа.</i>	Каша	<i>Бутка.</i>
لامو	طلېم	پاخليوبقه	شولپا	قاشا	بوטה

Перецъ	<i>Буручъ.</i>	Соло	<i>Туынъ-май.</i>	Сыръ	<i>Куртъ.</i>
پيرئس	بورچ	صالو	طوننگ ماى	صير	قورط
Соль	<i>Тузъ.</i>	Молоко	<i>Сюмъ.</i>	Яице	<i>Джумурка.</i>
صول	توز	مالوقو	سوت	باينسة	جومرقة
Укусъ	<i>Сирка.</i>	Сливки	<i>Суть-усты.</i>	Икра	<i>Улдынь.</i>
اوقصوص	سیرکه	اصليپؤكي	سوت اوستى	ايقرا	اولد صه
Мясо	<i>Итъ.</i>	Масло	<i>Май.</i>	Жарить.	<i>Каздырмакъ.</i>
مياصو	ايت	ماسلو	ماى	زاريط	قزدرماق
Солонина	<i>Тузлы-итъ.</i>	Сметана	<i>Каймакъ.</i>	Ночь	<i>Пышымкъ.</i>
سالائينه	توزلى ايت	اصبينا	قايماق	بهج	پشرمك
Колбаса	<i>Тутырма.</i>	Творогъ	<i>Эрымчыкъ.</i>	Грызть	<i>Килурмакъ.</i>
قالباسه	طوطрма	اطوروع	رئيمچك	اغريظا	كيمورمك

Я прогладяся, дайте мнѣ чего-нибудь, по- *Милъ ачыкдумъ, мляна бербербъ нлстл*
 бсть *ашора, биримизъ.*

من آچقدم مينگا بر بر نسته آشارغه پيرئينگز يا ابراھلادالسه دايته منه چيفو نيبود پايست

Вотъ горячій бульеъъ и кусокъ говядины. *Меня осси шула берладнъ беръ кисакъ итъ.*
 منه لسنى شولپا بولان بركيساك ايت ذوط غوراچى بولبون اى قوضوق غاؤ ياديني

Накладите тарелку каши и полейте масломъ *Беръ тарелка бутка салымизъ, мля у-*
туна майъ сибымизъ.

بر طار يلقه بوتنه سالنگز هم اوستونماى سيبنگز نافلادتيه طار يلقو فاشى اى پالبتہ ماصاوم

Я, слава Богу, поелъ до-сыта *Милъ, алжмады мллани, туйымчи ашадымъ.*
 من الحمد لله تويغنجہ آشادم يا اصلاؤا بوغو پايئل دوصيتا

Вы кушайте безъ церемоніи, у-насъ бодше *Сызъ тиртъ тламчанъ ашакъизъ, бизымъ бу-*
 нелъкъ подчивать *тамакъ симикузъ доукъ.*

سز طار تلهماينچه آشانگر بزيننگ بوتان صييومز وى قوشاينته بزنسيرومونى اوناص بالته جوق
 نچيم بودچيوات

Хорошенько переживывайте, не-подавитесь *Чайнабралъ джумучиъ, тамакымиза*
утурнасина.

چاينابراك جوتنگز تاماقتنگرغه او طراسون خار يشنگو پريز يۇيۇاينه نه پاداؤيتس

Она отледа жему, или ососъиъ вымла *Уль (хатумъ) симиныъ стоздому, аки бу-*
тамакъ доукъ.

اول(خانون)صيفون سوز دومو ياكه بوتونلاي انا اتليللا زيزو ايلي صاوميم وئيللا
 توكدومو

Откадите, поваритесь, аки-вакъ это кушанье *Аул-итымизъ-али, бу ашь кулмызла у-*
шарму.

تنگز الى بو آش كونگلنگزكا اوغشارمو آنؤيد اينه بانراؤيتسالى وام اتو قوشاينه

Ничего, откусите по-больше и оставшее для *Зілім джукъ, кубрякъ шүтүлөб алымыз,*
 меня будет *каллында мунда джитаръ.*
 زیانی جوق کویراک تیشلاب آلتکز فالغانیدمنکا نیچاغو - آتقوشیتہ - پابولشہ - ای آصتالنوہ -
 جینار دلایینہ - بودیت

Лапша была горячая, а теперь простыла *Тукмачъ эсфи иди, али бутунлай суук-*
иле.
 لاسی توقماچ ایندی الی بوتونلای شووتقان راپشآ - ییلا - فاراچایہ - آ - هچیر - اپراصنبلا

Вотъ я подогрѣлъ, не обожгите ротъ *Мия минъ джылытдумъ, аузымызны пиыр-*
манмыз.
 منه من جیلوتقوم آوزنگزی بشورمانکز ژوط - یا - باداکریل - نیابورغیتہ - روط

Посыпте перцу, да нешного посолите *Буручъ стбурмыз, дахидъ бер-азъ тузлак-*
мыз.
 بوروج سینکز ادخیده ہراز نوزلانکز یاضیتہ - پیرسو - دا - نینوغہ - پاصалیتہ

Я вамъ отрѣжу кусокъ пирога *Мия сыла беръ кыякъ букма кысубъ бирур-*
мыл.
 من سزکا ہر کیساک بوکہہ کیسوب بیروہمن یا - وام - آثریزو - قوصوق - پیروغہ

Какъ вамъ приготовить яйца: въ-смятку или *Джумуркаларны кичукъ ктубъ газыра-*
илъ: чылу-пышыто, акы кати ктумму.
 جومورظالارین نیچک ایتوب خضرلام چیلو چیلو فان وام - اپریغانوژویت - یایتسه - اوصانغو -
 یاکہ قاطی ایتیمو ایلی - اقروطیہ

Нѣтъ, ты мнѣ сдѣлай яичницу *Джукъ, сынъ мунда юмурка ялбаси:*
 جوق سن منکا جومورقه تباسی صال نیط - طی - منه - اصدیمن - یایشینیسو

Накрывайте па-столь; положите ножъ, вилку, *Ашвирду, ыкъ джанмыз; пычакъ, чанчыкы,*
тастымакъ джъ кышыкъ кудимыз.
 آشجاولق جاینگز ہچاق چانیچکہ ناصنیمال ہم ناقر یواہینہ - ناصтол - پалوزیتہ - نور - ژیلغو -
 قاشق فوبنگز صالقیئتغو - ای لوزغو

Хлѣбъ пресный, ломоть заплесневелый, тво- *Икмякъ рлучи, тлими куаранъ, рымчыкъ*
куд.
 рогъ густой айкык тоچی тлімн кокаркан رہیچک فوی اخلیبہ - اپریسنی - لاموہ - زاپلیسنішویلی -
 اطوزوغ - غوصوی

Булка кислая, крахля черствая, сметана горь- *Лумляч ачи, кымычыкъ икмуриякъ, каймакъ*
кырку, джаша суймалъ итѣ.
 кая, говядина свѣжая кوماچ аچی фирчф айскоркан قایماق قرقو بولقه - کیصلایہ - اقرايوغہ - چیرستواہ - اصیبана -
 غورقايہ - هاوادینا - اصویرایہ

Масло мягкое, сало жесткое, молоко жидкое *Май юмиакъ, туынъ-май кати, супъ сыкъ.*
 май юмшакъ طوننگ май قاطی سوت صیبتی ماصلو - میاصقویہ - صالو - ژыصةقویہ - فالوقо -
 ژیدقویہ

Когда во-набъсья, то не-надижнисья

قاغدا - نېناپېشسه - طو - نېناپېشسه

Ашабъ туй-маоанъ, джоллабъ туй-массынъ.

آشاب طويماسانك جالاب طويماسانك

Питье	Эчу.	Пиво	Сыра.	Кофе	Купфь.
يېميو	ايچر	پيژا	صرا	قافه	قوف
Вода	Су.	Мёдъ	Баль.	Шекаладъ	Шеколадъ.
ؤادا	صو	ميمود	يال	شيقولاد	شيقولاد
Квасъ	Ачмтгь.	Водка	Арахъ.	Шалфей	Ачмш-утъ.
اقواص	اچيتقى	ؤودقه	آراقى	شالفى	دېش اونى
Простокваша	Айранъ.	В но	Хамыръ.	Сбитень	Ширбл т.
اپراسناقواشه	آيران	ؤينو	خمر	اسبيتىن	شيربت
Брага	Максима.	Чай	Чай.	Лимонадъ	Лимунли-су.
ابراغه	ماقصا	چاى	چاى	ليپوناد	ليپونلى صو

Для питья лучше всего пресная вода

ادلا - پيتيه - لوچشه - اوڭسغور - پرېسنايه وادا

Эчаръ-учумъ барымданъ яхши тучи су.

ايچار اوچون بارندان ياخشى توجى صو

Чистая, прозрачная, чръная для вкуса, съ-
жая, веп торная

چېسنايه-پر ازراچنايه-پرېساتنايه-دلا-او قوصا-
اصوېژايه-نھير يتورنايه

Сафъ, утляи курья, тлямъ кумыллы, джан-
иа алымшыъ, каксу-тумылъ.

صافى اونالى كورنه نھى كونكلى جاتكفه آلتغان
فاقسو نوكل

Этоть квасъ ядревый, холодный, непровислый
перыстойвшій

اطوت - اقواص - ياچر بونى - خالودنى - نېپرا كيسلى
نيژيستوياوشى

Бу ачыткы уткунъ, салкынъ, кыркуланма-
ианъ, кайтмаианъ.

بو آچيتقى اونگون صالغن قرقولاغاغان
قايتмаغان

Пиво густое, хлѣвное, горкое, жидкое

پيژа - غوصتوبه - اخپелнويه - غورقويه - زيذقويه

Сра кун, кулмакли, ачи сынкъ.

صرا قوي قولماقلى آچى صيبى

Для питья хорошая вода - проточная по-пѣку,
дождевая, съжвая и изъ-льда

دلا - پيتيه - خاروشايه - وادا - پرانوچنايه - پايسغو -
دارژدېژايه - اصنيزنايه - ай - اين - الد آ

Эчаръ-учумъ сумынъ яхшиси: кумъ-устун-
данъ акканъ су, джаныръ сум, каръ-сум ялмъ
булъ-сум.

ايچار اوچون صونتك ياخشوسى قوم اوغتوندان
آقان صوجانغور صوي قار صوي هم بور صوي

Посредствѣнная ключевая и рѣчная

پاسريدصتويننايه - كلوچيژايه - ай - ريچنايه

Уртачили чинимъ сум ялмъ инышъ сум.

اورناچاغى چشمه صوي هم اينش صوي

Худшая: колодезная, болотная, прудовая, за-
стоявшая

خودشايه - خالوديرنايه - جالوطنايه - پروداژايه -
راضتوياژايه

Яхши тумумли кыо сум, джыилма-су, бул-
сум, узакъ туранъ су.

ياخشى توکولى قيصوي جيبله صو بويه صوي
ازاق نورغان صو

Чтобы очистить воду, надо пропустить через *Суми тазартурь учумь кумь аркам* или *песоць или уголь толченый* *уянь жуырь аркамь утаармакь киракь.*

سونى نازارتور اوچون قوم آرقلی یاکی *اچتوبه - اچيستيت - وادو - نادو - پراپوستيت -*
وغان کومر آرقلی اونکارمک کيرک *چيريز - پياصوي - ايلي - اوغول - طالموني*

Пить хочется, дайте чего-нибудь напиться *Эчаси кылдурь, барбарь настя ичаря бир самизла.*

يچامى كبلادر يز بر نسته ايجار كه ييز سانكزله *بيت - خاچيتسه - دايهته - چيفوني بود - ناييتسه*

Вода мутная, положите вду, она сейчас *Су буланчык; ичил буз салымыз.*
отстоится *эмрля тудурь.*

صوبولغانچى ايجينه يوز سالنكز حصرده طونار *وادا - موتنايه - بالار يته - الدو - آنا - صبجاس -*
آستنايتسه

на утоляеть жажду *Барь рюмга араки дем дамьр сусауми кайтарадурь.*

بر زومكه آراقى يا كه غير صوصاوى قاينارادر *ريومه وادكى - ايلي وينا - اونلايه - ترازدو*

Водка гонится из-за: *заеся из-* *Аракими амликдань чикаларь, жамьрми джимудянь асиларь.*
фруктовъ

آراقيني آشلقين چيقارالار غيرنى چيشدن *وندقه غونيتسه - اينز لاقه - آؤينو - ديلايتسه -*
ياصلار *اينز فروقتوف*

-VIII-

Одежда <i>Киумь.</i>	Казакинъ <i>Камзуль.</i>	Подмазка <i>Астарь.</i>
Адирда <i>Киумь.</i>	Казакин <i>Камзуль.</i>	Астар <i>Астарь.</i>
Шавка <i>Бурыкь.</i>	Халатъ <i>Джмлянь.</i>	Пуговица <i>Туция.</i>
Шапке <i>Бурыкь.</i>	Халат <i>Джмлянь.</i>	Юбка <i>Юбка.</i>
Чапашка <i>Тубляти.</i>	Шуба <i>Тубь.</i>	Крючекъ <i>Киптурма.</i>
Чапашке <i>Тубляти.</i>	Шуба <i>Тубь.</i>	Кнопорма <i>Кнопорма.</i>
Рубаха <i>Кульмань.</i>	Кушакъ <i>Пута.</i>	Петля <i>Элькь.</i>
Рубахе <i>Кульмань.</i>	Кушакъ <i>Пута.</i>	Петля <i>Элькь.</i>
Карманъ <i>Кыся.</i>	Рукавь <i>Джмлянь.</i>	Передникъ <i>Альмань.</i>
Карманъ <i>Кыся.</i>	Рукавь <i>Джмлянь.</i>	Передникъ <i>Альмань.</i>
Пазуха <i>Кунь.</i>	Холстаъ <i>Килдырь.</i>	Пестрель <i>Алча.</i>
Пазухе <i>Кунь.</i>	Холстаъ <i>Килдырь.</i>	Пестрель <i>Алча.</i>
Мягкая <i>Буза.</i>	Бакъ <i>Васма.</i>	Пятка <i>Джмлянь.</i>
Мягкая <i>Буза.</i>	Бакъ <i>Васма.</i>	Пятка <i>Джмлянь.</i>
Сукно грубо. <i>Тули.</i>	Сукно тонкое <i>Пуст.</i>	Иголка <i>Ина.</i>
Сукно грубо. <i>Тули.</i>	Сукно тонкое <i>Пуст.</i>	Иголка <i>Ина.</i>
<i>Чикмань.</i>	Рукавица <i>Билань.</i>	Перчатка <i>Биш-бармак.</i>
<i>Чикмань.</i>	Рукавица <i>Билань.</i>	Перчатка <i>Биш-бармак.</i>

Скину шапку и падълу чапашку на-бекрепъ *Бурыкни салурумъ-да тубятайми пыныр*
салубъ-кёрмунъ.
 Боркни салормде * нобатини қнғр салоб *اصقبنو - شاپقو * اى - نادينو - چاپلاشغو -*
 كيارمون *نايكرين*

Развяжи скорѣе воротникъ у-рубихи *Тизрлкъ кульмакъ джасаксынъ чини.*
 تيزراك كولماك جاقاسين چيش *رازو بارى - اصقور ييه - وارانتيك - او -*
 روباخى

Портной пришелъ кронтъ вамъ кафтанъ *Кюмъ-тыучи сызл чикмакъ кисарля киль-*
ди.
 كيوم نيكوچى سزكا چيكمان كيساركا كىلدى *بارطنوى - پريشول - قرايت - وام - قافتان*

У халта полы расходятся, а воротникъ не *Джмлянныя итляклары айрулубъ китл.*
сходится *джасакси килубъ джитми*
 جيلاننيك ايناكلارى آيرولوب كينه جاقاسى *اوخالاطه - پالى - راصخودياتسه * وارانتيق -*
 كىلوب جىتى *نيصخوديتسه*

Сними мѣрку, что-бы не-былъ широкъ и не- *Ульчау алы, кимъ-ды ялы тарда булма-*
узокъ *суны.*
 اولچاу آل * كىنگده هم تارده بولماسون *صىى - ميرقو * اچتوبى - نيبل - شىروف*
 اى - نه - اوزوف

Ты скоро-ли сошьешь, поспѣеть-ли черезъ *Синъ тизъ тыгарсинму, учъ кундлкъ уль-*
три дня *турулму.*
 سن تيز تىكار سنكيو * اوچ كوندان اولكور ولمو *طى - اصقورولى - صاشиوش * پاصبيتلى -*
 چرىز - ترى - دئه

Накинь крытую шубу, а-то оябнешь *Тыиламанъ тушки устунл салъ, юайса*
тунаржунъ
 طشлагان طونئكنى اوستونكا سال * بوغايسه *ناكين - قرينو - شوبو * آنو - آزابنيش*
 طونكفارسون

Скину кафтанъ, я очень вспотѣлъ. *Чикманни салами, члкъ бикъ тирладумъ.*
 اصقبنو - قافتان * يا - اوچين - اؤسپائيل *چيكماننى سالايىم * سن بيك تيرلادم*

Не-ходи в -распашку, подояшл и зас ег- *Зилбицлй джурмъ, билонни блйлл ямъ*
пись *туммалл.*
 جىلبوگاي جورمه * بىلونكى به بلا هم توبىالا *نيخادى - اورا صباشغو * پادپياسسه - اى -*
 ژاستيغنيس

Сшито крѣпко, не-распорется; выстрочено и *Тыучи кык, сутульмасы; каманъ ямъ уту*
выутежево *леманъ.*
 نيكوي ئىق * سونماس * قايغان هم اونولاكان *اصچيته - كر بېغو * نيراصبور يتسه * ژيستر -*
 چينو - اى - وېپوتېرونه

Сидя въ рукавицы, да заткнулъ за поясъ *Билляюнъ саланда, билъ баума кистыринъ*
 بيالا يون سالغاند * بيل باوينه قسطنغان اصلال - روقاؤينسى * دازانقنول - زاپايص

Пускай возьмётъ прачка черное бѣлье, и вы- *Кырь-джууци хатунъ кара кырли алюб-*
 моетъ *китисунъ, джусунъ.*

Кир жуоуچی хантон фаракир ни Алоб китсон * *پوسقاي - وازميوط - اپراچقه - چيرنويه -*
 جوسن *پيليو * اي - ژيبايط*

Чтобы она хорошо выстережала, чисто выпол- *Яцци итубъ усунъ, чайкаунъ джиткур-*
 доскала, высушила-бы суше, зашила-бы прорѣ- *сунъ, кури итубъ кибтурсунъ, сутыкляринъ*
 хи, вычинила-бы, выкатала-бы до-мятка *тыксунъ, джамасунъ, юмшатуича тлярят-*
сунъ.

Бахшн аитуб аусон * чаифауоин жинкوزсон * *اچتوبى - آنا - خارا شو - وېستيرلا * چيستو -*
 قورى ايتوب كيبتورسون * صوتكلارين جاماسون * *ژيبالاسقالا * ژيسوشيلاي - صوشى * زاشيلاي -*
 يومشاغونچه ناکارتسون *پرارىمى * وچينيلاي * وياتالاي - دومياخفه*

IX

Обувь	<i>Альк кинми</i>	Галоши	<i>Клуиъ</i>	Подбѣвъ	<i>Тамакъ</i>
آبوف	آياق كيومي	هالوشى	كلوش	پادبوم	طاماق
Сапогъ	<i>Ятыкъ</i>	туфля	<i>Баи.макъ</i>	Подбѣръ	<i>Ушма</i>
صاپوغ	ايتيك	طوفلى	باشماق	پادبور	اوچمه
Ички	<i>Читыкъ</i>	Валенки	<i>Кюль-ката</i>	переда	<i>Юз.юкъ</i>
ايچكى	چينك	والينقى	كيوز قاطه	پيريدا	يوزلك
Чулки	<i>Уюкъ</i>	Порлякы	<i>Ажчу</i>	Подопыя	<i>У.лтанъ</i>
چولكى	لويوق	پارتبانكى	آياتچو	پادوشورا	اولتان
Носки	<i>Уюкъ башы</i>	Голенища	<i>Балтыръ</i>	Скрывы	<i>Шымыртаукъ</i>
ناصكى	اوبوق باشى	غاليهيسچه	بالطر	اسكرپى	شغراطوق

Притряйте сапоги, будутъ-ли въ пору *Итукни кизъ-карашезъ, алынма лрарму.*
 ايتوكنكى كيوب قارانكز * آياقنكزغه يارارموا *پريهرايته - صاپوكى * بودونلى - اؤپورو*

Слѣды коротыи, въ-носокъ жмутъ *Табанъ-асти-буи къска, бирмакъ црлси*
кысадуръ.

طبان آستى بوي قصقه * بارماق تيراسى قيصادر *اصليدى - قاراتقى * اؤناصقاخ - ازموط*

Подѣмы узки, широки, въ-пору *Талши таръ, кыны, таманъ.*
 طباغى طار * كينك * طامان *پاديومى - اوزكى * شيراكى * اؤپارو*

Эти дѣлги мѣ по-погамъ, словно для-меня *Бу читукъ мянумъ аянума лраули, мя-*
 шнты *нумъ учунъ тыгулят дибъ билдурсунъ.*

بوجينك منم آياغومه ياراولى * منم اوچون *اى - ايچكى - منه - پاناغام * اصلوونه -*
 نيكولكان ديب بيلورسن *دلا - مينه - اسچبى*